

**STOP DEN
TROJANSKE
TRAKTAT**

DE SKJULTE OMKOSTNINGER I EU'S HANDELSAFTALER

**INVESTOR-STAT TVISTBILÆGGELSESSAGER
MOD EU'S MEDLEMSSTATER**

4. DECEMBER 2014

NOAH
Friends of the Earth Denmark

Friends of the Earth Europe takker det hollandske udenrigsministerie (DGIS), Isvara Fonden og Joseph Rowntree Fonden for finansiel støtte. Indholdet af rapporten er udelukkende Friends of the Earth Europes ansvar og afspejler ikke ovenstående bidragsyderes holdninger. Bidragsyderne kan ikke holdes ansvarlige for brugen af rapportens indhold. Detaljeret information om Friends of the Earth Europe's finansiering kan findes på: www.foeeurope.org/about/financial.

RESEARCH OG UDARBEJDELSE:

Emma Jayne Geraghty og Natacha Cingotti

BIDRAG OG REDIGERINGER:

Francesca Gater, John Hyland, Paul de Clerck

Tak til Gus Van Harten og Patrick Gleeson for indsigtsfulde kommentarer.

I SAMARBEJDE MED:

Amigos de la Terra, BUND für Umwelt und Naturschutz, Friends of the Earth Croatia, Friends of the Earth England, Wales and Northern Ireland, Global 2000, Mileiudensie, Friends of the Earth Malta, Mouvement Ecologique, NOAH, Za Zemiata.

DESIGN:

Lindsay Noble, www.lindsayynoble.co.uk

Friends of the Earth Europe er det største netværk af miljøbevægelser i Europa og samler mere end 30 nationale organisationer med tusinder af lokalgrupper. Vi er den europæiske del af Friends of the Earth International, som samler 74 nationale medlemsgrupper, omkring 5000 lokalgrupper og over to millioner støtter verden over. Vi laver kampagner om de mest presserende økonomiske og sociale emner. Vi udfordrer den nuværende økonomiske globalisering og fremmer løsninger, som vil skabe miljømæssigt bæredygtige samfund på lokalt, regionalt, nationalt og globalt niveau. Vi søger at øge offentlighedens deltagelse og demokratiske beslutningsprocesser. Mere demokrati er både et mål i sig selv og også vitalt for beskyttelsen af miljøet og forsvarlig håndtering af naturressourcerne. Vi arbejder for miljømæssig, social, økonomisk og politisk retfærdighed og lige adgang til ressourcer og muligheder på lokalt, regionalt, nationalt og internationalt niveau.

INDHOLD

SAMMENDRAG

INTRODUKTION

METODE

CENTRALE RESULTATER

GENERELLE TENDENSER

BEMÆRKELSVÆRDIGE TRÆK VED ISDS-SAGER INDLEDT MOD EU'S MEDLEMSSTATER

MILJØET UNDER ANGREB

- TYSKLAND CASE STUDY: Et "forlig" resulterende i lavere miljøstandarder
- TYSKLAND CASE STUDY: Vil Tysklands demokratiske beslutning om at udfase atomkraft stå imod private voldgiftsmænds magt?

PRES PÅ ØSTEUROPA

- TJEKKIET CASE STUDY: De ubærlige omkostninger ved det uforudsigelige voldgiftssystem

- POLEN CASE STUDY: De høje omkostninger forbundet med ISDS-forlig

- POLEN CASE STUDY: Skatteydere ser kun regningen, de skal betale

- SLOVAKIET CASE STUDY: Den høje pris for sygesikring til alle

- RUMÆNIEN CASE STUDY: EU-kommissionen griber forgæves ind i voldgiftssag - Hvem har retten til at regulere?

KONKLUSION

BILAG 1 – KOMPARATIVE DATA

SAMMENDRAG

Investor-stat tvistbilæggelse (ISDS) er ikke et nyt fænomen, men forhandlingerne om handelsaftaler mellem EU og USA (TTIP) og EU og Canada (CETA) har givet anledning til voksende kritik af mekanismen. Investor-stat-voldgift forsyner nemlig udenlandske virksomheder med en privilegeret mekanisme (som indenlandske investorer og andre dele af samfundet ikke kan bruge). Udenlandske investorer kan omgå nationale domstole for at gøre krav på kompensation gennem hemmelige industrivenlige internationale domstole, hvis de skønner, at deres investeringspotentiale (inklusive deres profit) bliver påvirket ved introduktionen af lovmæssige og/eller politiske ændringer i værtsstaten. Disse private domstole består af tre profitorienterede voldgiftsmænd, som udsteder deres domme bag lukkede døre. Samtidig sidder de i en interessekonflikt, da de har en kommerciel interesse i at holde systemet i live, og ofte arbejder for de selv samme virksomheder, der har indledt sager.

Erstatningskravene kan beløbe sig til milliarder af euro. Men ISDS-sagerne, samt beløb og andre slutdokumenter vedrørende disse sager, er ikke fuldt ud tilgængelige for offentligheden, selv når sager vedrører samfundets interesser såsom miljøet.

Friends of the Earth Europe har samlet tilgængeligt data om ISDS-sager indledt mod EU's medlemsstater siden 1994, for hvilke dokumentationen er offentligt tilgængelig. Grundet den enorme mangel på gennemsigtighed i investor-stat-voldgift giver denne rapport kun et indblik i det samlede omfang af fænomenet. Men den fremhæver det uigendrivelige angreb på de lande, der seneste er tiltrådt EU, og på miljøet, samt de omkostninger dette system allerede har haft for EU's skatteydere og det europæiske demokrati.

CENTRALE RESULTATER

Der er ført 127 kendte ISDS-sager mod 20 EU-stater siden 1994.

Detaljer om udenlandske investorers opkrævede kompensation var offentligt tilgængelig i kun 62 ud af 127 sager (48 %). Den opkrævede kompensation i disse 62 sager beløber sig til næsten kr. 223 milliarder¹.

Det samlede beløb udbetalt til udenlandske investorer – inklusiv renter, voldgiftsgebyrer og andre udgifter og gebyrer, så vel som det eneste forlig med en kendt forligssum indgået af en EU-medlemsstat – var offentligt tilgængeligt i 14 ud af 127 sager (11 %) og beløber sig til kr. 26 milliarder.²

Den størst kendte erstatning en domstol har tilkendt en investor er kr. 4,2 milliarder³ i Ceskoslovenska Obchodni Banka mod Slovakiet (1997).

76 % af alle sager (97 ud af 127) blev indledt mod nye medlemsstater, som tiltrådte EU mellem 2004 og 2007.

Der er indledt 26 ISDS-sager mod Tjekkiet (20 %), hvilket gør Tjekkiet til den EU-medlemsstat, der er indledt flest sager mod.

Næsten 60 % af sagerne (75 ud af 127) vedrører miljømæssigt relevante sektorer.

I kendte afsluttede sager, for hvilke resultatet er offentligt tilgængeligt (63 ud af 127), har investorer vundet fuldt eller delvist i 44 % af sagerne (28 ud af 63 sager) – 15 sager til fordel for investor og 13 sager resulterende i forlig.

Forlig lyder positivt, fordi parterne enes, og konflikten afsluttes uden en "vinder", men disse sager kan stadig være omkostningstunge for skatteyderne. Det størst kendte beløb udbetalt af en EU-medlemsstat er i forbindelse med et forlig (Eureko vs. Polen, august 2005). Som resultat af forliget med Eureko over en tvist om et forsikringsselskab udbetalte Polen over kr. 15 milliarder.⁴

1 €29.777.141.904

2 €3.502.207.134

3 €553.122.703.29

4 €2.201.530.937. Denne betaling blev spredt som et ekstraordinært udbytte gennem PZU S.A. (et overvejende statsejet polsk forsikringsselskab) modsat direkte gennem offentlige statsbudgetter.

127 SAGER MOD 20 EU-LANDE
1994–2014

KR. 35.3 MILLIARDER
KRÆVET FRA TYSKLAND
EFTER EN DEMOKRATISK
BESLUTNING OM AT
UDFASE ATOMENERGI

STØRSTE
FORLIGSSUM
POLEN TIL EUREKO
KR. 15 MILLARDER

VÆRST RAMTE
TJEKKIET
26 ISDS-SAGER

STØRSTE UDBETALTE
ERSTATNING
SLOVAKIET
KR. 4 MILLIARDER

FLEST SAGER
NYE EU-LANDE
76 % AF SAGERNE

EU-USA HANDELSAFTALEN

ER EN TROJANSK HEST

VIRKSOMHEDER KAN SAGSØGE REGERINGER Gennem hemmelige industridomstole. Hvis ny lovgivning, som beskytter borgere og miljø, kommer i vejen for deres profit

EN AF DE STØRSTE TRUSLER ER
INVESTOR-STAT TVISTBILÆGGELSE

INTRODUKTION

Investor-Stat tvistbilæggelse (ISDS) er kommet i offentlighedens søgelys, da mekanismen er inkluderet i de igangværende forhandlinger om en frihandelsaftale mellem EU og USA (Den Transatlantiske Handels- og Investeringsaftale, TTIP) og den nyligt afsluttede EU-Canada handelsaftale (CETA).⁵ EU-Kommissionen argumenterer for, at ISDS skal inkluderes i handelsaftalerne, fordi EU's medlemsstater allerede har underskrevet tusinder af handels- og investeringsaftaler, som inkluderer ISDS.⁶ ISDS er blevet en fast del af bilaterale investeringsaftaler (BIT'er), og EU har indgået ca. 1.400 BIT'er indeholdende ISDS siden slutningen af 1960'erne.⁷ Derfor mener EU-Kommissionen, at ISDS skal være en del af de aftaler, der forhandles nu.

Men EU-Kommissionen nævner sjældent, hvor ofte ISDS er blevet brugt mod EU's medlemsstater, og hvad det har kostet europæiske skatteyderne. De nuværende forhandlinger om handels- og investeringsaftaler – inklusiv TTIP, the Trans Pacific Partnership (TPP) og EU og USA's respektive forhandlinger med Kina – er uden fortilfælde større og mere omfangsrige og vil drastisk forøge mængden af direkte udenlandske investeringer, der er dækket af ISDS. Sådanne udvidelse risikerer med overhængende fare at underminere regeringers muligheder for at regulere og beskytte borgere og miljø.

Når stater taber sager eller indgår forlig, bliver regeringer tvunget til at betale regningen med offentlige midler. Med andre ord tillader ISDS, at udenlandske investorer kan videregive risici forbundet med deres investeringer til samfundet – altså skatteyderne. Selv når sager er blevet afbrudt, eller når resultater er faldet ud til statens fordel, kan domstolen splitte omkostningerne⁸ mellem partnerne,

⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-14-288_en.htm

⁶ <http://www.foeeurope.org/isds>

⁷ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/november/tradoc_151916.pdf

⁸ Den gennemsnitlige pris på en almindelig ICSID voldgiftssag for begge parter:

274.050,62 dollars (kr. 1.547.165) hvilket stiger afhængig af kompleksiteten af sagen, antal voldgiftsmænd og deres rater pga. varigheden af sagen.

Tilgængelig på: https://icsid.worldbank.org/ICSID/StaticFiles/basicdoc/CRR_English-final.pdf

hvilket betyder, at staten skal betale yderligere omkostninger udover de allerede urimelige sagsomkostninger. Ifølge OECD beløber omkostningerne forbundet med én enkelt ISDS-sag sig i gennemsnit til otte millioner dollars (kr. 47,7 millioner), hvilket kun dækker rets- og voldgiftsgebyrer.⁹

Fortalere for den farlige klausul argumenterer for, at mekanismen allerede er inkluderet i godt 3.000 investeringstraktater verden rundt, og at den yder nødvendig beskyttelse af private investorer. Men fortalere formår ikke at nævne omkostningerne ved privat voldgift for skatteyderne og samfundet. De undlader også at erkende, at grunden til at EU-medlemsstater (primært de vestlige) ikke er blevet udsat for ISDS-sager, er, at de ikke hidtil er blevet enige om handelsaftaler med andre højt kapitaliserede og eksporterende lande – såsom USA, Canada og Kina, som EU i øjeblikket forhandler med.¹⁰ I den forbindelse vil de parallelle forhandlinger om TTIP, CETA og handelsaftaler mellem EU og Kina sandsynligvis ændre situationen betydeligt.

Vi anser de reformer, som Europa-Kommissionen har foreslået som utilstrækkelige, da de ikke fjerner de grundlæggende problemer ved ISDS-systemet: Det er udemokratisk, diskriminerende, til fordel for investorerne og unødvendigt. Vi mener, at ved at inkludere den skadelige klausul i den nyligt indgåede EU-Canada aftale og EU-USA forhandlingerne vil anvendelsesområdet for private voldgiftsmænds magt blive udvidet på en hidtil uset måde. Dette bringer nationale og lokale myndigheders mulighed for at regulere i offentlighedens interesse i fremtiden i fare, og udgør et uacceptabelt og unødvendigt angreb på demokratiet.

⁹ http://www.oecd.org/investment/investment-policy/WP-2012_3.pdf (s. 19)

¹⁰ USA har i øjeblikket bilaterale investeringsaftaler med ni EU-stater: Bulgarien, Kroatien, Tjekkiet, Estland, Letland, Litauen, Polen, Rumænien og Slovakiet.

INFORMATION OM ISDS-SAGER ER OFTE

IKKE OFFENTLIG TILGÆNGELIG...

HVAD HANDLEDE SAGEN OM?

MILJØET
60%

HVOR STOR ERSTATNING BLEV DER KRÆVET?

KR.?
UKENDT

KR. 223
MILLIARDER

HVEM VANDT?

INVESTOR

FULD ELLER
DELVIS SUCCES

UKENDT

HVOR MEGET BLEV UDBETALT?

KR.?
UKENDT

KR. 26,3
MILLIARDER

Denne rapport præsenterer manuelt indsamlet data om ISDS-sager mod EU's medlemsstater siden 1994. Den anvender offentligt tilgængeligt data. Den forsøger at give et omfangsrigt overblik over alle kendte sager, for hvilke relevant dokumentation er tilgængelig. Men nogle ISDS-sager holdes efter aftale mellem parterne helt fortro-lige, selv i forbindelse med sager hvor sagen er i offentlighedens interesse.¹¹ Grundet begrænsede krav om gennemsigtighed i ISDS-sager¹², omfatter de sager, der er samlet her, muligvis ikke alle sager mod EU's medlemsstater. Ikke alle sager offentliggøres, og endnu færre er fuldt dokumenteret. Selv når sager er offentligt kendte, er mange oplysninger om de beløb, der tildeles, ikke fuldt oplyst.

Når det har været muligt er sagsinformation fremskaffet gennem databaser fra the International Centre for Settlement for Investment Dispute (ICSID)¹³, the United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)¹⁴, og the United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD)¹⁵. Oplysninger er desuden skaffet gennem voldgiftsdomstolens hjemmesider som the International Court of Arbitration (ICC)¹⁶, The Stockholm Chamber of Commerce (SCC)¹⁷ og the Permanent Court of Arbitration (PCA)¹⁸. Desuden er sagsdokumenter fremskaffet gennem hjemmesiden for Energichartertraktaten¹⁹, og the Investment Treaty Arbitration²⁰ med supplerende information indsamlet og krydstjekket med information fra relevante advokatfirmaers hjemmesider. Når information ikke har været tilgængelig gennem ovenstående kilder, er informationen indsamlet gennem relevante nyhedsrapporter om investeringsvoldgift (som IA rapporter)²¹ og andre relevante tidsskriftartikler.²²

11 Dette gælder for sager indledt under andre voldgiftsregler end dem gældende under ICSID dvs. Kun 18 ud af 85 kendte UNICITRAL sager foran the Permanent Court of Arbitration blev offentliggjort (indtil 2012). For mere information se: UNCTAD, "Transparency: A Sequel, Series on Issues in IIAs II (New York and Geneva, 2012)", tilgængelig på: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/unctadidaeia2011d6_en.pdf. Ny UNICITRAL-artikel blev implementeret i 2013 og sat i kraft fra 1. april 2014: 'Rules on Transparency in Treaty-based Investor-State Arbitration' tilgængelig på: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-2013/UNCITRAL-Arbitration-Rules-2013-e.pdf>

12 En bekymring anerkendt af mange inklusiv UNCTAD. Se fx: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2013d4_en.pdf

13 <https://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet>

14 <http://www.uncitral.org/>

15 www.unctad.org/ia

16 <http://www.iccwbo.org>

17 <http://www.sccinstitute.com/>

18 http://www.pca-cpa.org/showpage.asp?pag_id=363

19 <http://www.encharter.org/index.php?id=213>

20 <http://www.italaw.com/>

21 <http://www.iareporter.com/>

22 Czech Yearbook of International Law, ICSID review: foreign investment law journal.

23 http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/infoeuro/infoeuro_en.cfm

24 http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/infoeuro/infoeuro_en.cfm

25 http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/1998/html/pr981231_2.en.html

26 Bruttogennemsnitsmindsteløn afviger fra de totale arbejdskraftomkostninger for en arbejdsgiver. Bruttogennemsnitsmindsteløn ekskluderer skatter/sociale forsikringsordninger, betalte feriedage sygepenge og orlov. Det eksakte beløb afhænger af varierende faktorer inklusiv hvor mange børn man har.

Bemærkning om angivne beløb:

- Alle angivne tildelte beløb består af erstatningsbeløb og er, hvor kendt, inklusiv gebyrer/retsomkostninger og renten på erstatningssummen.

Bemærkning om anvendte omregnings- og valutakurser:

- Alle samlede beløb (undtagen for Polen og Slovakiet) er omregnet med EU-Kommissionens omregningsværktøj (06/2014).²³
- Omregning til DKK fra euro og dollars er foretaget med EU-Kommissionens omregningsværktøj (12/2014)
- Omregning af det totale beløb for Slovakiet er fuldført ved brug af EU-Kommissionens omregningsværktøj 06/1997 (årstallet for sagen) til dollars, da euroen ikke eksisterede på daværende tidspunkt og derefter fra amerikanske dollars til euro pr. 06/2014²⁴
- Omregning af det samlede beløb for Polen blev fuldført vha. den europæiske centralbanks omregningskurs til euro.²⁵

Bemærkning om komparative data:

Eksempel: Slovakiet

Bruttogennemsnitsløn²⁶ i Slovakiet pr. person pr. år: kr. 31.425

Det samlede beløb udbetalt af Slovakiet: kr. 4.302.741.768 (2 ud af 13 sager)

Samlet udbetalt beløb (kr. 4.302.742) delt med bruttogennemsnitslønnen pr. år: bruttogennemsnitsløn for 136.920 mennesker over en etårig-periode i Slovakiet.

1) GENERELLE TENDENSER

Denne rapport viser, at:

- Der er indledt 127 kendte sager mod EU-medlemsstater siden 1994.
- 20 EU-medlemsstater har oplevet sagsanlæg mod sig gennem ISDS til dags dato.
- De (kendte) erstatningskrav mod EU-medlemsstater pr. sag rangerer fra kr. 483.580²⁷ (Tjekkiet) til over kr. 74 milliarder²⁸ (Polen).
- Størrelsen af den opkrævede compensation blev offentliggjort i 62 ud af 127 sager (48 %) og beløber sig til svimlende kr. 223 milliarder.²⁹
- Det samlede beløb udbetalt til udenlandske investorer fra EU-medlemsstater – inklusiv renter, voldgiftsgebyrer, andre udgifter og gebyrer, så vel som det eneste kendte forlig udbetalt af en EU-medlemsstat – var offentligt tilgængeligt i 14 ud af 127 sager (11 %) og beløber sig til kr. 26 milliarder.³⁰
- Det samlede udbetalte beløb fordeler sig således:
  - ◊ Kr. 9.387.172.019 tildelt udenlandske investorer udelukkende i erstatning som del af sagsomkostningerne;
  - ◊ Plus kr. 328.075.258 udbetalt af stater i voldgiftsgebyrer, renter og andre udgifter i forbindelse med tvisten;³¹
  - ◊ Yderligere kr. 16.340.123.137 udbetalt af Polen i et forlig med Eureko i august 2005.³²
- 76 % af de kendte sager (97 ud af 127) blev indledt mod nye medlemsstater, som tiltrådte EU mellem 2004 og 2007.³³
- 26 sager er blevet indledt mod Tjekkiet, hvilket gør Tjekkiet til den EU-medlemsstat, som har stået over for flest ISDS-sager (20 % af sagerne).
- Næsten 60 % af sagerne (75 ud af 127) vedrører miljømæssigt relevante sektorer.
- Den størst kendte udbetalte erstatning tildelt af en domstol er kr. 4 milliarder³⁴ i Ceskoslovenska Obchodni Banka vs. Slovakiet (1997).
- Til dags dato har amerikanske investorer indledt ni sager mod fire EU-medlemsstater (Polen, Rumænien, Tjekkiet og Estland)³⁵.
- Ud af de 127 kendte sager er 15 faldet ud til investorers fordel; 14 sager til fordel for staten; 13 resulterede i forlig; udkommet af 18 sager er ukendt (eller er ikke offentliggjort); 21 sager er blevet afvist, forkastet eller sagerne er ikke fortsat³⁶ og 46 sager afventer stadig afgørelse.
- Forlig bliver ofte tolket som et positivt resultat for staten, men de kan være omkostningstunge for skatteyderne. Det største kendte beløb udbetalt af en EU-medlemsstat i forbindelse med ISDS er i et forlig. Efter et forlig med Eureko indvilligede Polen i at betale over kr. 15 milliarder³⁷ over en tvist om et forsikringsselskab i august 2005. De præcise betingelser for forlig i forbindelsen med ISDS er stadig omgivet af uigennemsigthed, hvilket gør det uklart, hvilke kompromisser staterne muligvis har indgået udover de kendte udbetalte beløb.
- Der har været en bemærkelsesværdig stigning i (de samme) investorer, som bruger ISDS-mekanismen ved flere lejligheder. Syv investorer har indledt mindst to sager hver, og to investorer har indledt mindst tre hver. Denne tendens er sammenfaldende med den hurtige stigning i det samlede antal af sager indledt over de sidste par år³⁸.

27 €65,614.4 (ECE

Projektmanagement vs. Tjekkiet)

28 €10,265,434,814.5

(Eureko vs. Polen)

29 €29,777,141,904

30 €3,502,207,134

31 Dette beløb indeholder kun gebyrer, renter og andre udgifter forbundet med tvisten, som det er kendt at staterne betalte i de 14 sager, for hvilke erstatningsbeløb er offentliggjorte. Dette afspejler ikke statens udbetaling i form af retsomsomkostninger, voldgiftsomsomkostninger osv. i andre sager inklusiv sager som er blevet afvist, afbrudte, endt i forlig eller afventer afgørelse.

32 Denne betaling blev spredt som et ekstraordinært udbytte gennem PZU S.A. (et overvejende statsjet polsk forsikringsselskab) modsat direkte gennem officielle statsbudgetter.

33 Tjekkiet, Polen, Slovakiet, Ungarn, Rumænien, Litauen, Estland, Letland, Slovenien og Cypern.

34 €553,122,703.29

35 Ameritech vs. Polen (1996), Alex Genin, Eastern Credit Limited, Inc. & A.S. Baltoil vs. Estland (1999), Ronald Lauder vs. Tjekkiet (1999), Noble Ventures vs. Rumænien (2001), Cargill, Incorporated vs. Polen (2004), S&T Oil Equipment & Machinery Ltd. vs. Rumænien (2007), Minnotte and Lewis vs. Polen (2010), Mr. Hassan Awdi, Enterprise Business Consultants, Inc. og Alfa El Corporation vs. Rumænien (2010), Vincent J. Ryan, Schooner Capital LLC, og Atlantic Investment Partners LLC vs. Polen (2011), EuroGas Inc and Belmont Resources Inc vs. Slovakiet (2014)

36 Normalt kategoriseres resultaterne af ISDS-sager efter følgende kategorier: 1) til fordel for investorer, 2) til fordel for staten, 3) forlig. Vanskeligheden ved at gruppere resultaterne i tre kategorier er at det ikke afspejler den nuancerede kompleksitet af beløb udbetalt i forbindelse med tvister. Sager som ikke falder ud til investorers fordel falder ikke bare automatisk ud til statens fordel. I nogle sager fra-falder kravene og begge parter må betale halvdelen af sagsomkostningerne, men det er ikke det samme som at sagsøger bærer de fulde omkostninger ved voldgift eller skulle kompensere staten, hvilket ville være til fordel for staten.

37 €2,201,530,937. Denne betaling blev spredt som et ekstraordinært udbytte gennem PZU S.A. (et overvejende statsjet polsk forsikringsselskab) modsat direkte gennem officielle statsbudgetter.

38 http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaepcb2014d3_en.pdf

2) BEMÆRKELESVÆRDIGE TRÆK VED ISDS-KRAV INDLEDT MOD EU'S MEDLEMSSTATER

A. "MILJØET UNDER ANGREB"

75/127 SAGER VEDRØRER MILJØET

Kendte tvister af miljømæssig karakter inkluderer følgende sektorer:

OLIE

GAS

KUL

ATOMKRAFTVÆRKER

DISTRIBUTION OG PRODUKTION AF ENERGI

MINEDRIFT

FØDEVARER

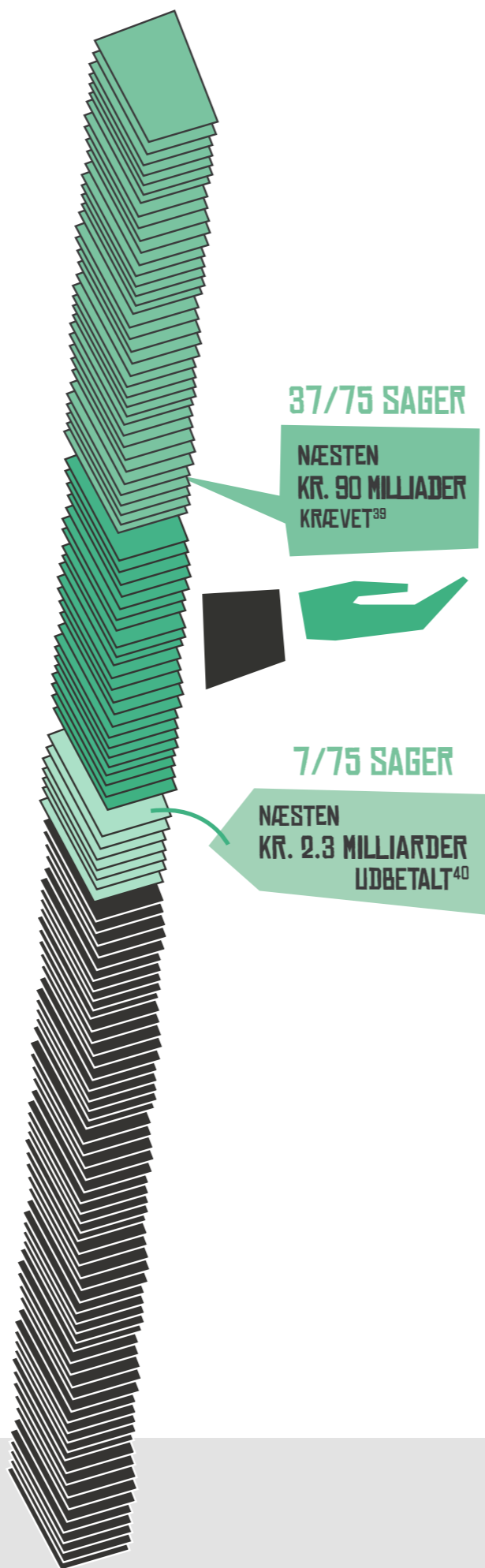
FØRNYBAR ENERGI

SKOVBRUG

LANDBRUG

BYGGERI

AFFALDSHÅNDTERING

39 €11,825,468,006

40 €275,245,147

TYSKLAND

CASE STUDY:

ET "FORLIG" RESULTERENDE I LAVERE MILJØSTANDARDE

VATTENFALL I VS. TYSKLAND

VIRKSOMHED:

Vattenfall AB, Vattenfall Europe AG, Vattenfall Europe Generation AG (Sverige).

LAND:

Tyskland

ÅR:

2009

SAG:

ICSID sagsnummer: ARB/09/6

AFTALE, SOM SAGEN ER INDGIVET UNDER:

Energichartertraktaten

BESKRIVELSE:

I 2009 indledte det svenske energiselskab Vattenfall en international voldgiftssag mod Tyskland⁴¹. Sagen omhandlede konstruktionen af et kulkraftværk ved Elben. Hamborg udstedte en foreløbig kontrakt for konstruktion af værket i 2007, som fastsatte et antal miljømæssige begrænsninger for at beskytte vandet i Elben. For at imødekomme EU's vandrammedirektiv implementerede Hamborg ny miljøregulering i forbindelse med behandling af spildevand fra anlægget, før den endelige godkendelse blev givet i 2008⁴², hvilket, Vattenfall argumenterede for, ville gøre projektet urentabelt⁴³. Vattenfall krævede en erstatning på kr. 10 milliarder plus omkostninger og renter gennem Energichartertraktaten. Der blev indgået forlig i 2011, hvor Hamborg ændrede vandtilførselse for værket. Resultatet var en sænkning af de miljømæssige standarder i sammenligning med den oprindelige tilladelse, der blev udfordret gennem tvisten.

OPKRÆVET KOMPENSATION:

kr. 10 milliarder

OMRÅDER/SEKTOR:

Konstruktion af kulkraftværk og miljøbeskyttelsesforanstaltninger

RESULTAT:

Forlig indg. et d. 11. marts 2011

CASE STUDY:

VIL TYSKLANDS DEMOKRATISKE BESLUTNING OM AT UDFASE ATOMKRAFT STÅ IMOD PRIVATE VOLDGIFTSMÆNDIS MAGT?

VATTENFALL II VS. TYSKLAND

VIRKSOMHED:

Vattenfall AB og andre

LAND:

Tyskland

ÅR:

2012

SAG:

CSID sagsnummer: ARB/12/12

AFTALE, SOM SAGEN ER INDGIVET UNDER:

Energichartertraktaten

BESKRIVELSE:

I 2012 indledte Vattenfall en anden sag i kølvandet på Tysklands beslutning om at udfase atomkraft⁴⁴. Beslutningen kom som svar på offentlighedens bekymring efter atomulykken i Fukushima i Japan. Gennem Energichartertraktaten har Vattenfall krævet erstatning på kr. 35 milliarder⁴⁵ pga. lukningen af atomkraftværker i Krummel og Brunsbuttel. Sagen afventer stadig afgørelse⁴⁶.

OPKRÆVET KOMPENSATION:

kr. 35 milliarder

OMRÅDER/SEKTOR:

Udfasning af atomkraftværker

RESULTAT:

Afventer

41 Forespørgsel på voldgiftsdokument: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0889.pdf>

42 http://www.itsd.org/pdf/2009/background_vattenfall_vs_germany.pdf

43 Sagsdokument: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0890.pdf>

44 <http://www.tni.org/briefing/nuclear-phase-out-put-test>

45 Den tyske økonomiminister sagde til et udvalgsmøde i Parlamentet, at Vattenfall kræver 4.7 milliarder euro i erstatning.

Se: <https://www.deutschland.de/en/news/vattenfall-sues-germany-over-nuclear-phaseout>

46 <http://www.encharter.org/index.php?id=213&L=0#Vattenfall2>

B. "PRES PÅ ØSTEUROPA"

47 €20,955,266,337

48 €29,777,141,904

49 Tjekkiet, Polen, Slovakiet, Ungarn, Rumænien, Litauen, Estland, Letland, Slovenien og Cypern.

50 €3,501,860,703. Dette beløb indeholder forligssummen udbetalt i Eureko vs. Polen, august 2005.

51 Den eneste sag, som involverer et vesteuropæisk land, og for hvilken beløbet er kendt, var mod Spanien (Emilio Agustin Maffezini vs. Spanien)

TJEKKIET

26
SAGER
1994-2014

NÆSTEN
KR. 22.5
MILLIARDER
KRÆVET⁵²

MERE END
KR. 3.5
MILLIARDER⁵³

SAGERNE VEDRØRER:

- FØDEVAREINDUSTRIEN
- STÅLINDUSTRIEN
- METALINDUSTRIEN
- FISKERI
- SKOVBRUG
- TRANSPORT
- EJENDOMSUDVIKLING
- AFFALDSHÅNDTERING
- MEDIER
- BANKVIRKSOMHED
- ENERGISEKTØREN

CASE STUDY: DE UBÆRLIGE OMKOSTNINGER VED DET UFORUDSIGELIGE VOLDGIFTSSYSTEM

CME VS. TJEKKIET

VIRKSOMHED: CME

LAND: Tjekkiet

ÅR: 2000

SAG: UNCITRAL

**AFTALE, SOM SAGEN
ER INDGIVET UNDER:**
Holland/Tjekkiet BIT

OPKRÆVET KOMPENSATION:
500 millioner dollars
(kr. 2.727.562.692)

OMRÅDER/SEKTOR:
Medier

RESULTAT:

Til fordel for investor:
staten skulle udbetale
271.165.203 dollars
(kr. 1.616.496.603)
- inklusiv \$ 1.351.203
i gebyrer.

RONALD LAUDER VS. TJEKKIET

VIRKSOMHED: Ronald Lauder

LAND: Tjekkiet

ÅR: 1999

SAG: UNCITRAL

**AFTALE, SOM SAGEN
ER INDGIVET UNDER:**
USA/Tjekkiet BIT

OPKRÆVET KOMPENSATION:
Ukendt

OMRÅDER/SEKTOR:
Radio- og Tv-virksomhed

RESULTAT:

Domstolen afgjorde, at staten
havde misvedligeholdet sine
forpligtelser tidligt i aftalen,
men konkluderede, at det
ikke udgjorde en overtrædelse
af traktatforpligtelserne.

BESKRIVELSE:

I starten af 1990'erne investerede Ronald Lauder i TV Nova - en privat tjekkisk tv-station - gennem sit tyske firma, som senere blev efterfulgt af et hollandsk firma Central European Media (CME). Både Lauder og CME indledte en voldgiftssag mod Tjekkiet og krævede erstatning efter påstået indblanding fra det tjekkiske medieråd i aftalen, som Lauder hævdede medførte profittab⁵⁴. CME- og Lauder-sagerne foregik parallelt. På trods af at forholdene var de samme i de to sager, afsagde domstolen modstridende domme. Lauder's krav blev afvist for ikke at udgøre en overtrædelse af traktatforpligtelserne⁵⁵, mens den anden sag blev afgjort til fordel for CME, som modtog en erstatning på kr. 1.608.442 og gebyrer på kr. 8.054.926, i alt kr. 1.616.496.603⁵⁶.

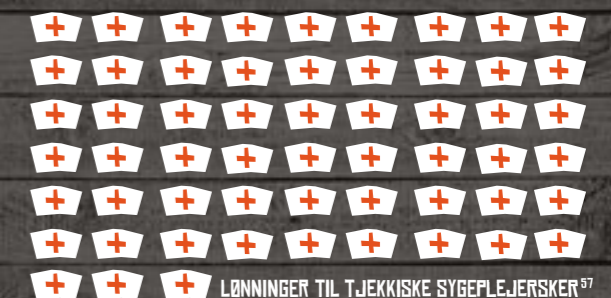
Ronald Lauder og CME-sagerne tydeliggør uforudsigeligheden og irregulariteten af ISDS-systemet. På trods af komplet mangel på konsistens i beslutningsprocesserne i internationale voldgiftssystemer er konsekvenserne af dommene ikke mulige at omgøre for sagsøgte stater og kan oversættes til hundrede af millioner af kroner i kompensation betalt gennem offentlige budgetter.

TJEKKIET HAR ALLEREDE UDBETALT ...

KR. 3.425.019.286

I KOMPENSATION TIL UDENLANDSKE INVESTORER

56.805

LØNNINGER TIL TJEKKISKE SYGEPLEJERSKER⁵⁷

52 Samlet opkrævet erstatning € 2,872,236,029 (15 ud af 26 sager mod Tjekkiet)

53 Samlet udbetalt beløb € 521,842,092 (3 ud af 26 sager mod Tjekkiet)

54 <http://natalaw.blogspot.be/2011/03/ronald-lauder-vs-czech-republic.html>

55 Endeligt sagsdokument: <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0451.pdf>

56 Endeligt sagsdokument: http://www.italaw.com/documents/CME-2003-Final_001.pdf

57 Bilag 1: komparative data for Tjekkiet, data for sygeplejerskelønninger

POLEN

SAGERNE VEDRØRER:

- AFFALDSHÅNDTERING
- MINEDRIFT
- BRÆNDSTOFRESERVER
- CEMENT
- PRODUKTION/FORARBEJDNING AF VEGETABILSK OLJE
- BEHANDLINGSFACILITETER
- FORSIKRINGSVIRKSOMHED
- PRODUKTION AF ISØGLYKØSE
- SUKKERFABRIKKER
- MOBIL TELEFONVIRKSOMHEDER

POLEN

CASE STUDY: DE HØJE OMKOSTNINGER FORBUNDET MED ISDS-FORLIG

EUREKO B.V. VS. POLEN

VIRKSOMHED:

Eureko B.V. (Holland)/Achmea B.V.

LAND:

Polen

ÅR:

2003

SAG:

UNCITRAL

AFTALE, SOM SAGEN ER INDGIVET UNDER:

Polen/Holland BIT

OPKRÆVET KOMPENSATION:

ca. kr. 104 milliarder (UNCTAD)

OMRÅDER/SEKTOR:

Forsikringsvirksomhed

RESULTAT: Til fordel for investor som senere blev til et forlig i 2005⁶⁰ hvor igennem Eureko har modtaget kr. 16.340.123.138.

BESKRIVELSE:

Twisten mellem Eureko og Polen handlede om privatiseringen af det tidligere statsejede forsikringselskab Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A. (PZU) og resulterede i den største kendte udbetaling fra en EU-medlemsstat. Den polske regering offentliggjorde et tilbud på 30 % af dets aktiekapital i PZU og efter en gennemgang af de indgivne tilbud, blev Eureko og Big Bank Gdanski S. A. (BBD) udvalgt som købere. Eureko planlagde at øge sin aktiebeholdning fra 30 - 51 % gennem børsnoteringen for at blive den kontrollerende aktionær i PZU. Twisten opstod efter Polens afvisning af at gennemføre privatiseringen af PZU, hvilket ville have tilladt Eureko at opnå aktiemajoriteten i selskabet.

Sagsøger argumenterede for, at Polen ændrede mening vedrørende en tidligere beslutning om at privatisere PZU, som ville have tilladt Eureko at blive hovedaktionær i virksomheden. Polen argumenterede for, at Eurekos påstande var baseret på kontraktlige krav under aktiekøbet, hvilket gjorde dem utiladelige. Domstolen afviste Polens formalitetsindsigelse⁶¹ og konkluderede, at den polskes regerings handlinger og ikke-handlinger var i strid med Polens forpligtelser under Holland og Polens investeringsaftale.

Der blev til sidst indgået forlig i sagen, og ifølge en fælles pressemeddelelse fik Eureko kr. 16.340.123.138⁶². Til gengæld for erstatningen skitserede forliget en regeringsledet proces for at mindske Eurekos andel af PZU i 2011. Forliget bestemte også, at Eureko blev frataget retten til at konkurrere mod PZU i tre år eller til at købe aktier i PZU under og efter børsnoteringen i op til 16 år (med mindre andelen faldt til mindre end 5 % hvor de kunne købe aktier, men ikke mere end 5 %). Yderligere skulle Eureko give afkald på deres krav gældende fra den dag erstatningen blev sat ind på deres konto⁶³.

Dette er en bemærkelsesværdig sag, som resulterede i en udbetaling på kr. 15 milliarder, hvilket tydeliggør de store omkostninger forbundet med forlig. Da Polen besluttede at omgøre privatiseringen af forsikringselskaber (i offentlighedens interesse), gjorde ISDS det muligt for investoren at bruge særlige privilegier til at kræve milliarder i kompensation. Det rejser yderligere bekymring over de andre 12 sager, der er endt med forlig, hvor udkommet stadig er ukendt.

CASE STUDY: SKATTEYDERE SER KUN REGNINGEN, DE SKAL BETALE

LES LABORATOIRES SERVIER, S.A.A. BIOFARMA, S.A.S. ARTS ET TECHNIQUES DU PROGRES S.A.S VS. POLEN

VIRKSOMHED:

Les Laboratoires Servier, S.A.A., Biofarma, S.A.S. Arts et techniques du progres S.A.S. (Frankrig)

LAND:

Polen

ÅR:

2010

SAG:

UNCITRAL

AFTALE, SOM SAGEN ER INDGIVET UNDER:

Frankrig/Polen BIT

OPKRÆVET KOMPENSATION:

300 millioner dollars (kr. 1.788.389.423)

OMRÅDER/SEKTOR:

Lægemeddelindustrien

RESULTAT:

Til fordel for investor - Polen er forpligtet til at betale kr. 30 millioner

BESKRIVELSE:

I 2010 indledte Servier, den førende franske uafhængige lægemiddelvirksomhed, en ISDS-sag mod Polen. Sagen blev indledt gennem Frankrig og Polens bilaterale investeringsaftale, hvor sagsøger krævede 300 millioner dollars i kompensation.

Polen havde vedtaget et antal lovmæssige og administrative reformer i overensstemmelse med EU's regulering af lægemidler i kølvandet på Polens vedtagelse af Lægemeddelloven i 2001 og før dets tiltrædelse i EU i 2004. Som en konsekvens af disse reformer blev et antal af Serviers produkter ikke godkendt⁶⁴. I sidste ende afgjorde voldgiftsdomstolen, at Polen "ikke havde ageret i dårlig tro på en måde, som kunne kvalificere til erstatning ud over traktatstandard, domstolen må blot anvende standarden for kompensation for frasalget af "en hver" investering under BIT-artikel 5(2)⁶⁵".

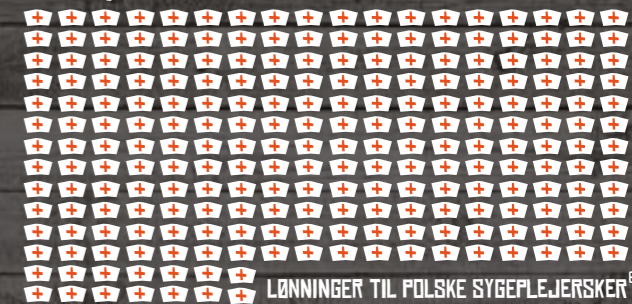
Polen blev forpligtet til at betale erstatning på kr. 30 millioner⁶⁶ til sagsøger.

POLEN HAR ALLEREDE UDBETALT...

KR. 16.378.729.712

I KOMPENSATION TIL UDENLANDSKE INVESTORER

230.045

58 €2,029,847,397

59 €2,201,530,937. Dette beløb inkluderer forligssummen i Eureko vs. Polen, august 2005

60 <http://uk.practicallaw.com/6-500-6640?service=arbitration>

61 Del af sagsdokumentet: P. 39 & 43 http://italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0308_0.pdf

62 https://www.achmea.com/SiteCollectionDocuments/2009-10-02_1.pdf

63 <http://uk.practicallaw.com/6-500-6640?service=arbitration>

64 <http://icsidreview.oxfordjournals.org/content/early/2014/06/06/icsidreview.siu009.extract>

65 Redigeret endeligt sagsdokument: <http://italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3006.pdf>

66 Avisartikel: polske retssager: hemmelige og fortrolige: <http://italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita1270.pdf>

67 Bilag 1: komparative data for Polen, data for sygeplejerskelønninger

SLOVAKIET

SAGERNE VEDRØRER:

- NATURGAS
- STÅL
- UDVINDING AF TALKUM
- SYGEFORSIKRING
- GÆLDSBREVE
- KONKURSBEHANDLING

RUMÆNIEN

SAGERNE VEDRØRER:

- OLIERAFFINERING
- AMMONIAKPRODUKTION
- LANDBRUG
- FØDEVAREPRODUKTION- OG HANDEL
- TEKSTILINDUSTRI
- TOLDFRI TJENESTER
- AFTALER OM BØRSHANDEL
- STÅLPRODUKTION
- FAST EJENDOM

CASE STUDY:

DEN HØJE PRIS FOR SYGESIKRING TIL ALLE

ACHMEA B.V. VS. SLOVAKIET

VIRKSOMHED:

Achmea B.V. (tidligere Eureko, Holland)

LAND: Slovakiet

ÅR: 2008

SAG: UNCITRAL

AFTALE, SOM SAGEN ER INDGIVET UNDER:

Slovakiet/Holland BIT

OPKRÆVET KOMPENSATION:

ca. kr. 744 millioner⁷⁰

OMRÅDER/SEKTOR:

Forsikringsvirksomhed

RESULTAT:

Til fordel for investor: kr. 164 millioner i erstatning og kr. 1.642.483 + kr. 21.614.939 i omkostninger/udgifter (7. december 2012). Total: kr. 187.674.792.

BESKRIVELSE:

I 2008 indledte Achmea (tidligere Eureko) en voldgiftssag mod Slovakiet gennem dets investeringsaftale med Holland, som gik på, at Slovakiet havde overtrådt 1992-aftalen om tilskyndelse til og gensidig beskyttelse af investeringer.

Achmea havde tidligere oprettet og finansieret Union zdravotná poisťovňa (Union sygesikring) i Slovakiet. Flere lovmæssige foranstaltninger blev introduceret som konsekvens af regeringsskiftet i 2006, som tilbagerullede "2004 liberaliseringen af det slovakiske marked for sygeforsikring, som havde bedt Eureko om at investere i Slovakiets sygeforsikringssektor"⁷¹. Sagsøger argumenterede for, at introduktionen af disse foranstaltninger ødelagde værdien af investeringerne, hvilket udgjorde en ulovlig ekspropriation af Achmeas investering i Union sygeforsikring.

Achmea krævede kompensation på ca. kr. 744 millioner. Et af de centrale spørgsmål i sagen vedrørte domstolens kompetence, og om EU-traktaten går forud for den bilaterale aftale, hvilket ville efterlade den bilaterale aftale uanvendelig. Slovakiet modstillede sig voldgiftsretten jurisdiktion baseret på fortolkningen af den bilaterale aftale med grundlæggende bestemmelse i EU-loven⁷². Domstolen afgjorde, at den bilaterale aftale ikke trådte ud af kraft med Slovakiets indtrædelse i EU.

Domstolen tildelte i sidste ende Achmea erstatning på kr. 164 millioner og kr. 21.614.939 i advokatsalærer- og bistand oveni og yderligere kr. 1.642.483 til at refundere udgifterne.

SLOVAKIET HAR ALLEREDE UDBETALT...

KR. 4.302.741.768

I KOMPENSATION TIL UDENLANDSKE INVESTORER

=

96.391

CASE STUDY:

EU-KOMMISSIONEN GRIBER FORGÆVES IND I VOLDGIFTSSAG - HVEM HAR RETTEN TIL AT REGULERE?

MICULA VS. ROMANIA

VIRKSOMHED:

Ioan Micula, Viorel Micula og andre (Sverige)

LAND: Rumænien

ÅR: 2005

SAG: ICSID sagsnr. ARB/05/20

AFTALE, SOM SAGEN ER INDGIVET UNDER:

Rumænien/Sverige BIT

OPKRÆVET KOMPENSATION:

kr. 3,3 milliarder

OMRÅDER/SEKTOR:

Fødevarevirksomhed

RESULTAT:

Til fordel for investor: 250 millioner dollars (kr. 1.363.781.346)

BESKRIVELSE:

Micula-sagen er en af et voksende antal sager, som er blevet indledt mod nye medlemsstater i EU⁷⁴, der introducerer politiske og lovmæssige ændringer for at opfylde lovmæssige krav for optagelse i EU.

Micula-brødrene havde foretaget investeringer i den nordvestlige del af Rumænien gennem flere fødevarer-, formalings- og fremstillingsvirksomheder⁷⁵. I 2005 startede sagsøger en tvist mod Rumænien og krævede kompensation på kr. 3,3 milliarder. Sagen opstod efter en række beslutninger i Rumænien, som ændrede eller tilbagetog et antal investeringsincitament (skatte- og toldfritagelse), som tidligere var blevet tilbudt Micula-brødrene for at støtte deres investering i en dårligt stillet region i Rumænien. Rumænien argumenterede for, at de lovmæssige ændringer var påkrævede, da de blev implementeret som del af optagelsesprocessen i EU i 2007⁷⁶. I december 2013 afgjorde domstolen, at Rumænien havde misvedligeholdt sin investeringsaftale med Sverige og skulle betale mere end 250 millioner dollars (kr. 1.363.781.346) i erstatning.

Sagen har rejst et antal bekymringer:

Micula vs. Rumænien sagen har tiltrukket stor opmærksomhed især i forhold til EU-lovens suverænitæt. EU-Kommissionen greb ind og forsøgte at overbevise domstolen om, at de rumænske tiltag var taget i forsøg på at opfylde EU-lovkrav om at fjerne støtte (subsider og incitament)⁷⁷. Kommissionen argumenterede for, at hvis domstolen beordrede Rumænien til at betale kompensation, ville det blive betragtet som statsstøtte. Voldgiftsmændene blev ikke påvirkede af Kommissionens indgriben, og håndhævelsen af den endelige erstatning blev begrundet med "Rumæniens forpligtelser i ICSID-konventionen for at opfylde den endelige ICSID-erstatning"⁸⁰.

74 €183,311,336 (én ud af 10 sager)

75 1.007.972.137 euro /syv ud af 10 sager)

76 Tjekkiet, Polen, Slovakiet, Ungarn, Rumænien, Litauen, Estland, Letland, Slovenien og Cypern - landet som tiltrådte EU mellem 2004-2007.

77 I http://www.iareporter.com/articles/20131212_4

78 IA Reporter (2009) 'European Commission moves to intervene in another ICSID arbitration, Micula v. Romania - a dispute hinging on withdrawal of investment incentives by Romania.' Tilgængelig på: <http://www.iareporter.com/downloads/20100107>

79 IA Reporter (2014) 'EC enjoins Romania from paying ICSID-award, thus throwing a wrench into enforcement of intra-EU BIT ruling' <http://www.iareporter.com/categories/PDF2014>

80 IA Reporter (2014) 'Stay is lifted on \$250 million ICSID award after Romania fails to give assurance that award would be paid in the event of non-annulment' available at: http://www.iareporter.com/articles/20141002_1

68 €2.614.575.742 (seks ud af 13 sager)

69 Samlet beløb udbetalt af Slovakiet: 578.348.827 euro (to ud af 13 sager)

70 Sagsdokument: s. 40 <http://italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3206.pdf>

71 <http://www.italaw.com/sites/default/files/case-documents/ita0309.pdf>

72 Sagsdokument: s. 46 s.147 <http://italaw.com/sites/default/files/case-documents/italaw3206.pdf>

73 Bilag 1: komparative data for Slovakiet, data for sygeplejerskelønninger

RUMÆNIEN CASE STUDY FORTSAT

Rumænien er blevet sat i en modstridende situation fanget mellem EU og forpligtelser under ICSID. EU udstedte et påbud til Rumænien d. 26. maj 2014 og gentog bekymringen om, at erstatningen kunne udgøre en ulovlig form for statsstøtte⁸¹. I august 2014 præsenterede en ICSID ad-hoc komite følgende forslag: Komiteen ville vedholde udsættelsen af håndhævelsen af erstatningen i hele perioden for det verserende annulleringsspørgsmål på betingelse af, at Rumænien skriftligt indvilgede i at betale alle 250 millioner dollars, såfremt annulleringssøgsmålet mislykkedes - selvom det ville være i strid med EU-lovgivningen⁸².

Rumænien afviste, og i september 2014 tilbagekaldte domstolen udsættelsen af håndhævelsen. Fordi Rumænien nægtede at forpligte sig til komiteens forslag, kan landet nu stå over for en sag ved en amerikansk domstol, hvor investoren kan forsøge at tvinge landet til at betale gennem aktiv beslaglæggelse.

Potentielle profitter kan blive eksproprieret: Voldgiftsretten forcastede andre af sagsøgtes indsigelser, især hvor Rumænien hævdede, at investeringsincitamentet skulle ses som "potentielle rettigheder" i modsætning til aktiver, som kan blive eksproprieret. Voldgiftsretten anførte, at;

"investeringer indeholder indkomstforventninger, og sådanne indkomster vil nødvendigvis blive mindre, hvis en investor mister sine incitamentet."⁸³

Tiltrædende EU-stater er gentagne gange blevet skydeskive for udenlandske investorer, når de implementerer politiske og lovmæssige ændringer i overensstemmelse med EU-standarder, hvilket har resulteret i, at EU-Kommissionen har blandet sig i flere sager⁸⁴.

RUMÆNIEN HAR ALLEREDE UDBETALT...

38.491

KR. 1.363.781.346

=

I KOMPENSATION TIL UDENLANDSKE INVESTORER

LØNNINGER TIL RUMÆNSKE SYGEPLEJERSKER⁸⁵

KONKLUSION:

Denne rapport afslører kun toppen af isbjerget af private voldgifts-sager. Men i modsætning til de argumenter som EU-Kommissionen fremsætter, viser undersøgelsen tydeligt de uacceptable omkostninger, som skatteyderne og samfundet betaler, når udenlandske investorer får en privilegeret behandling. Nogle af de mest slående resultater er oplysningerne om forskellene i sagernes udfald, som tydeligt viser, at uanset hvem der "vinder" sagen, skal stater betale store rets- og voldgiftsgebyrer med offentlige midler - som ikke kan investeres i samfundet. På samme måde udlægges forlig ofte som en positiv, fælles beslutning, men forligene udgør en tung økonomisk byrde og gennemtvinger farlige lovændringer - eksemplificeret ved Eureko vs. Polen sagen, hvor Polen betalte over kr. 15 milliarder og Vattenfall vs. Tyskland, hvor Tyskland ændrede miljølovgivningen.⁸⁶

For at imødekomme den voksende offentlige bekymring og kritik af ISDS lancerede EU-Kommissionen i marts 2014 en offentlig høring om inddragelsen af ISDS i EU-USA handelsaftalen (TTIP).⁸⁷ Høringsformularen var baseret på et udkast til et kapitel om investering i EU-Canada aftalen. Helt ekstraordinært kom der 149.000 hørings-svar, hvoraf mindst 131.000 sagde nej til ISDS. Trods hidtil uset granskning og offentligt engagement i sagen afsluttede EU-Kommissionen i september 2014 forhandlingerne om en aftale med Canada med særlige privilegier til udenlandske investorer. Aftalen blev forhandlet på plads inden offentliggørelsen af den sidste endelige kvalitative og kvantitative rapport om den offentlige høring om ISDS i TTIP, hvilket i al tydelighed viser Kommissionens ligegyldighed over for den udbredte offentlige utilfredshed med mekanismen.

Beslutningstagere på nationalt og EU-niveau har gentagne gange forsøgt at dæmme op for de stigende bekymringer om, at inddragelsen af ISDS i EU-Canada-aftalen (CETA) og EU-USA forhandlingerne (TTIP) på dramatisk vis vil øge antallet af sagsanlæg indledt af udenlandske investorer, ved at henvise til de eksisterende investering-saftaler som EU-medlemsstater allerede har underskrevet. Dermed undlader de at anerkende, at den vigtigste årsag, til at europæiske lande ikke er blevet sagsøgt gennem ISDS, er, at de ikke har givet samtykke til investor-stat voldgift med andre højt kapitaliserede lande. Dette vil ændre sig, hvis aftalerne mellem EU og Canada samt EU og USA går videre med ISDS. De anerkender heller ikke, at de ni østeuropæiske lande, der har underskrevet bilaterale investering-saftaler med USA (forud for deres tiltrædelse i EU), er blevet ramt af ordningen.

Ved at inkludere den skadelige klausul i den nyligt indgåede EU-Canada-aftale og EU-USA forhandlingerne vil anvendelsesområdet for private voldgiftsmænds magt blive udvidet på en hidtil uset måde. Det sætter spørgsmålstejn ved regeringernes ansvar og fratager dem muligheden for at regulere i offentlighedens interesse for at beskytte borgere, som er de skatteydere, der kommer til at betale regningen for risici, taget af private investorer.

⁸⁶ "ISDS does not limit the EU's or a member state's right to regulate. A country cannot be compelled to repeal a measure: it always has the option of paying compensation instead"; http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/october/tradoc_151791.pdf

⁸⁷ http://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=179

NOAH OG FRIENDS OF THE EARTH EUROPE MENER, AT EN HVER HANDELSAFTALE, DER INDEHOLDER ISDS, ER UACCEPTABEL FOR BØRGERE OG KLODEN. VI OPFORDRER REGERINGERNE TIL AT AFVISE RATIFICERINGEN AF EU-CANADA AFTALEN OG EU-KOMMISSIONEN TIL AT STOPPE FORHANDLINGERNE OM EN HANDELSAFTALE MELLEM EU OG USA.

⁸¹ http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseif/case_details.cfm?proc_code=3_SA_38517

⁸² IA Reporter (2014). <http://www.iareporter.com/articles/20140526>

⁸³ A Reporter (2014) 'Stay is lifted on US\$ 250 million ICSID award after Romania fails to give assurance that award would be paid in the event of non-annulment'. Tilgængelig på http://www.iareporter.com/articles/20141002_1

⁸⁴ Fx AES vs. Ungarn I (2001), AES vs. Ungarn II (2007), Electrabel vs. Ungarn (2007)

⁸⁵ Bilag 1: komparative data for Rumænien, data for sygeplejerskerlønninger

BILAG 1:

KOMPARATIVE DATA BRUGT I FIGURER OG ILLUSTRATIONER

Alle figurer er justeret til købekraftsparitet (ppp) og alle valutaomregninger er foretaget med EU-Kommissionens valutaomregningsværktøj⁸⁸

Tjekkiet

- Sygeplejerskeløn (netto): 890 dollars (675,36 euro) pr. måned (ca. 8.104.32 euro årligt)⁸⁹
- Tjekkiet har allerede udbetalt 460.370.618 euro i kompensation til udenlandske investorer. Det svarer til:
- Gennemsnitslønnen for 56.805 sygeplejersker over en etårig periode i Tjekkiet

Polen

- Sygeplejerskeløn (netto): 1.051 dollars (797,54 euro) pr. måned – ca. 9.570 euro årligt⁹⁰
- Polen har allerede udbetalt 2.201.530.937 euro i kompensation til udenlandske investorer. Det svarer til;
- Gennemsnitslønnen for 230.045 sygeplejersker over en etårig periode i Polen

Rumænien

- Sygeplejerskeløn (netto): 523 dollars (396,87euro) pr. måned – ca. 4.762,44 euro pr. år⁹¹
- Rumænien har allerede udbetalt 183.311.336 euro i kompensation til udenlandske investorer. Det svarer til:
- Gennemsnitslønnen for 38.491 sygeplejersker over en etårig periode i Rumænien

Slovakiet

- Sygeplejerskeløn (netto): 659 dollars (ppp 500 euro) pr. måned – ca. 6.000 euro årligt⁹²
- Slovakiet har allerede udbetalt 578.348.827 euro i kompensation til udenlandske investorer. Det svarer til:
- Gennemsnitslønnen for 96.391 sygeplejersker over en etårig periode i Slovakiet

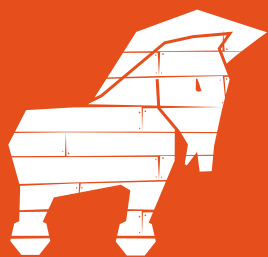
88 Tilgængelig på: http://ec.europa.eu/budget/contracts_grants/info_contracts/inforeuro/inforeuro_en.cfm (09/2014)

89 <http://www.worldsalaries.org/czechrepublic.shtml>

90 <http://www.worldsalaries.org/poland.shtml>

91 <http://www.worldsalaries.org/romania.shtml>

92 <http://www.worldsalaries.org/slovakia.shtml>

**STOP DEN
TROJANSKE
TRAKTAT**

NOAH
Friends of the Earth Denmark